

Magistri Durandi de sancto Portiano

sterius que deus suis fidelibus reuelauerit ut vere possit dicit illud nobis quod dicit dictum Daniel. Et deus vester deus deorum est dominus regi reuelans mysteria. Et clausio agitur cum apo. Ego. tui. orantes simul ut dominus aperiat ostium sermonis ad loquendum mysteria Christi ut manifestetur id ita ut me loquere opozet: opozet autem loq de mysterio Christi vniuersalit de his q mire tan- gunt fidem et conformiter ad ea q tradidit sacra scriptura. unde Jo. v. Christus. Scrutamus scripturas ille sunt que testimoniū perhibet de me. Si quis autem hoc nō seruat nec loquitur de mysterio Christi ac de ceteris directe fidē tangenteribus sicut opozet sed incidit in illud quod dicit apostolus. I Cor. viii. viii. Si quis autem exstimat se aliquid scire nondum cognovit quomodo opozet eum se ferre. Modus enim est non excedere mensuram de qua dicit apostolus? Ro. xi. Hō plus sapere av. opozet sapere sed sapere ad sobrietatem: vnicum sicue de- duxit mensurā fidei. Quaequidē mensura in duobus cōsideratur. Vt si non subfraudat fidei quod sub fide est nec attribuitur fidei illud quod sub fide nō est: vtroq enim modo mensura fidei excedit a continentia; sacre scripture que fidei mensura exprimit deum: et hunc modū de adiuvante tenere volum: vt nihil feribam vel bo- ceamus sacre scripture dissoni: q si per ignorantiam vel inaduertit aliud dissoni berberemus ipso facto pro nō scripta habeatur.

Sapere
ad subtra-
tam.

Submit-
tetur cor-
rectioni
ecclie op-
syd.

intra
opus

autem
prophan-
atis ex au-
verbus!

B

CIncipit breuis ingeniosa et perutilis divisio literae magi- stri sententiarum: que ad perfectam intellectionem eiusdem plurimum confert: edita per solidissimum diuini veritatis inquisitorem: magistrum Durandum de sancto Portiano.

Divisio literae prologi.

A
Somertia
literae ī ge-
nerali.

Pudentes aliqd de penuria rc.

Clavis operi magister premittit poematum: in quo prin-
cipaliter tria facit: primo reddit auditorem bencuo-
lum: secundo docit: tertio attenit. Poema in principio:
cupit. secunda ibi: horum agitur de oibim: tercia
ibidem agitur debet hic labore. Primo reddit auditorem bencuolum:
quod causa mouentis ipsum ad compilationem huius operis:
et quibus offendit effectus eius in deum et proximum. Similiter:
tertio res ipsius causam mouentem. Poema sumitur ex parte sui scilicet
desiderii proficiendi in ecclesia eius: secunda ex parte dei: scilicet pao-
missio mercede: et confidencia diuini auxilii. tertio ex parte proximi:
videlicet profectus fratraru et sociorum: quare pao-
mum due insinuat charitatem in deum: tertia vtilitatem in proximum. Contra sunt
tres cause ipsum ab hoc opere retrahentes. Poema est ex parte sui
scilicet defectus ingenio et scientie. secunda ex parte operis scilicet
altruismo materie et magnitudo laboris. tertio ex parte proximi scilicet
inuidosus contradictionis. Sic igit in hac pao reddit auditorem bencu-
olum: et ex facit pao: pao ponit causa mouentis ei: et amicitia fratrum: et
suum retrahit. Secunda pars incipit ibi: Arduus scandere. Tertia
ibi: delectat nos veritas. Quarta ibi: quam vincit zelus domini do-
mini. Quinta ibi: non valentes audioscum. Secunda ibi: quatuor no-
ambigamus. Item ultima in tres partes dividitur: quia primo po-

nit contradictionis evidentiā. Secundo contradictionis causam.
Tertio contradicentium nequitiam. Secunda pars incipit ibi: quia
dissentientibus voluntarium moribus. Tertia ibi: qui non ratione vo-
luntatem subiungit: a hec ultima dividitur in tres partes: qd primo
offendit contradicentium nequitiam et inuidosam affectionem. Se-
cundo ex similitudine religione. Tertio ex pertinaci coētione. Secun-
da pars incipit ibi: habent rationē sapientie. Tertia ibi: contentione
studentes. Secunda pars principalis in qua reddit auditorem docit
causam dividitur in quatuor partes: secundum qd premittit quatuor cau-
sas ex quibus redditus auditor: docilis. Primo enim ponit causam
finalē. Secundo efficientē. Tertia materialē. Quartu formalē.

Secunda pars incipit ibi: in labore multo. Tertia ibi: ex testimonio
veritatis. Quarta ibi: in quatuor libris distinctis. Illa pars in qua
reddit auditorem attentum dividitur in tres partes: secundum qd
tribus redditus ipsum attendit. Primo ex operis virtute. Secun-
do ex materie profunditate. Tertio ex modi procedendi ordinabilitate.

Secunda pars incipit ibi: In hoc autem tractatu. Tertia ibi: et
autem quod queritur hec diuiso est: sententia in generali. In spe-
ciali vero sic procedit magister: ut enim reddit auditore benevolium
primo via causam ponit mouentem ipsum: ad compilationem huic
opus qui est desiderium proficiendi: et statim adiungit contraria
causam ipsum retrahit: qui est defectus ingenio et scientie. Por-
teat aliam causam retrahit: qui est altritus materie huius operis
et magnitudo laboris. Et subiungit aliam causam mouentem scilicet
confidentiam diuini auxilii: et premium a christo promissum.

Poeta has quatuor causas enumeratas simul colligit. Deinde often-
dit viceversam causam mouentem. Et dicit q illa duo qui videtur
cum retrahere a compilatione huic operis: vincit amor: intentus
qui habet ad ecclasiam: quo inflammatum opus aggreditur. Et
suam intentionem circa tria principaliiter dicit verbi: scilicet circa
fides defensionem: carbolice fidei explanationem: sacramentorum etia
manifestationem. Poeta ponit alia causam mouentem que est chari-
tas et iustitia fratrum et sociorum. Deinde ponit tertiam causam re-
trahente precedenti contraria: que est contradictione et inuidositate
inuidosum: ibide post contradictionis causam que est discordia et
inuidosatio: et quibus ponent error: ex parte autem inuidosum: in cuius
contra dicto est. Et statim ponit contradictionis nequitiam ex
inuidositate affectione: que scilicet voluntatem suam non subiungit
rationi: et rationis recitudinem non sequitur: nec autoritati sacre
doctrine se subiungit: sed tam ratione q scripture autoritati sensum
suum preponunt: deinde rangit eorum nequitia ex similitudine religio-
ne: quia scilicet quidam superflua et supererupta religione exterius
similatae habent argumentum ad ostendendam sapientiam: quia doctrina
nouam adiunguntur. Et statim ponit contradictionis nequitiam ex
pertinaci contentione: que scilicet clamora contentione impugnat pri-
naciter veritatem. Secundum altera pars in qua reddit auditore docili-
tate: causas operis assignando: vbi primo ponit causam finalē: q
est duplex: scilicet destruictio erros: et manifestatio veritatis. Deinde
ponit causam efficientem: que est duplex: principales: scilicet deus:
et instrumenta: vt ipse magister: ibidem ponit causam materialē:
scilicet et exempla et autoritates sanctiorē. Deinde ponit causam so-
lae maleam: q est duplex: scilicet clamora contentione impugnat pri-
naciter veritatem. Secundum altera pars in qua reddit auditore docili-
tate operis et ratione tractandi: que est id q mod⁹ agendi. Deinde
reddit auditorem attentum: et primo ex operis virtute: et quod scilicet illa
que alibi sunt diffusa hic breuerit: et utiliter copulantur. Deinde red-
dit ipsum auctentum propter materie profunditatem: que scilicet hoc
opus versat circa pundi rationes veritatis. Ultimum reddit ipsum
attentum ex modi procedendi ordinabilitate: que scilicet singulorum
librorum premitit caput ad facilitatem questus. Et in hoc ter-
minatur sententia rotis procmi in generali et speciali.

¶ Dologus in quatuor libros sententiarum incipit.

Incipit qritur de causis theo-

logie secundum se: deinde ad comparatione eius ad
alias scientias.

Quatuor ad primum queruntur de tribus
partibus ad tres causas theologicas: scilicet formalē ma-
teriam et finalē. De efficiente enim ut est magna dubi-
tatio. Tres causam formalē queruntur duo. Primum est virum
theologum scilicet scientiam.

Secundū virū sit via. Aliud circa patim tria
queruntur: primum est virū theologia propter communiter tradit et haber-
tur sit pao scilicet.

Secundū virū scilicet supposito quod lumen
quod dicitur ponit est in perfectioribus doctoribus. Tertius est virum
virtute diuina possit comunicari viatori cognito scientiam deca-
ritulus fidelis.

¶ Ad primum sic procedit. Et arguit q theologia
propter communiter tradit et habet sit proprie scientia: q sapientia includit scientiam et habe-
tur. vi. et huius: sed theologia est sapientia: cum sit cognitio diu-
nitatis que dicitur sapientia secundum Aquil. xii. de trin. cap. xiiii.
ergo ipsa est scientia. Item philosophus. xvi. distinguit habitus

intellectuales in septem: scilicet sapientiam: scientiam: intellectum:
prudentiam: artem: opinionem: et sapientem. Sed theologia est habi-
tus intellectus: non est opinio: nec sapientia: quibus contingit
fallit dicere: non autem per theologiam. Nec artis que est de factibus
liberalibus a nobis.

Nec prudentia que est de agibilibus cu theologia sit
de docebo communiter ponitur. Nec est intellectus qui est habitus
principiorum: quia illa sunt per se nota: non autem illa de quib⁹ est
theologia. Relinquit ergo per locum a sufficienti divisione q sit
scientia vel sapientia: sed si est scientia habetur proprium. Si vero
est sapientia idem habetur: cum sapientia includat scientiam et di-
ctum est quare rc. Item liberamente. it. dicitur q in hoc gloriatur qui

gloriat se et noscere me. Et videtur loqui de notitia que ha-
bitur deo per sacra scripturā seu theologia: ergo ipsa est scientia.

In contrarium

Sententia
literae ī spe-
ciali.

Tres par-
tes trium
cautiarum
theologie

Quinto
prima.
Argu. j.

Argu. ii.
Habitus
intellectu-
alescepte.

Argu. iii.

Argu. iv.

Argu. v.

Argu. vi.